

„Propunere de politică publică alternativă privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă din România”

Instituția inițiatoare:	Ordinul Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România OAMGMAMR este înființat și organizat potrivit OUG nr.144/2008 și are ca obiect de activitate supravegherea exercitării profesiei de asistent medical generalist, moașă și asistent medical, rolul său fiind de a reglementa exercitarea acestor profesii. OAMGMAMR este organizat la nivel national si judetean, funcționează în teritoriu prin filiale judetene, cuprinde toți asistenții medicali generaliști, moașele și asistenții medicali care exercita aceste profesii și are peste 130.000 de membri la nivel national. Organizația profesională colaborează în domeniul său de competență cu Ministerul Sănătății, cu instituții, autorități și organizații de profil în vederea îndeplinirii atribuțiilor delegate prin lege. Viziunea organizației este aceea de a fi un organism de reglementare și reprezentare eficient și credibil, care acționează în acord cu principiile excelenței și care este continuu adaptat dinamicii schimbărilor societății. Misiunea OAMGMAMR este aceea de a susține o cultură a calității în cadrul organizației, care să ducă la îmbunătățirea continuă a calității practicii și competenței profesioniștilor, pentru a asigura dreptul pacienților la sănătate. <i>Această propunere de politică publică alternativă a fost elaborată în cadrul proiectului “Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă – POLMED”, implementat de către OAMGMAMR în perioada iunie 2018-octombrie 2019.</i>
--------------------------------	---

	<i>Proiectul este co-finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014-2020, Axa prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectivul Specific 1.1: Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014 – 2020.</i>
Persoane responsabile și date de contact	Mircea Timofte, președinte OAMGMAMR, email: secretariat@oamr.ro , telefon 0231 531 313 Adriana Cârnău, expert comunicare, email: proiect.polmed@gmail.com
Stadiu	În consultare publică și interinstituțională.

Formularea problemei	Argumente pentru inițierea propunerii de politică publică Sistemul românesc de sănătate a făcut obiectul unui amplu proces de reformă în ultimii ani, proces care a urmărit să asigure creșterea calității în sectorul sanitar și încrederii pacientului în serviciile de sănătate de care beneficiază. Au fost susținute constant acțiuni de modernizare a infrastructurii de sănătate, de dotare cu echipamente și aparatură care să corespundă contextului actual de așteptări ale pacientului și inovației tehnologice. De asemenea, în ultimii ani, au fost adoptate o serie de măsuri care să stimuleze financiar păstrarea personalului medical în țară și astfel să contracareze efectele negative ale migrației profesioniștilor din sistem. Cu toate acestea, sistemul de sănătate din România rămâne o sursă de nemulțumire pentru pacienți care astăzi se bucură de o mobilitate crescută în ceea ce privește exercitarea dreptului lor la îngrijiri de calitate ceea ce le conferă posibilitatea confruntării și implicit comparării sistemului românesc de îngrijire cu cele din alte țări.
-----------------------------	---

Opiniile oferite de pacienți reflectă faptul că o componentă importantă este încă insuficient abordată și rămâne deficitară, anume relația interumană personal medical –pacient. Anuarul etic pentru anul elaborat de Unitatea de Integritate a Ministerului Sănătății cuprinzând comentariile și sesizările pacienților postate la rubrica *Reclamații și sesizări* ale unităților sanitare sau transmise electronic prin mecanismul de feedback al pacientului reflectă o nemulțumire profundă a pacienților față de comportamentul personalului medical în relația cu pacientul.

Furnizarea unor îngrijiri medicale de înaltă calitate care să asigure siguranța pacientului nu vizează doar competențele clinice ale cadrului medical sau nivelul de dotări tehnice. Ele se referă și la modul în care respectivul profesionist comunică și empatizează cu nevoile personalizate ale fiecărui pacient, la felul în care se asigură egalitatea de șanse a fiecărui pacient în ceea ce privește accesul la informare și tratament, se păstrează demnitatea pacientului și se respectă drepturile acestuia pe tot parcursul protocolului terapeutic.

Datele și opiniile oferite de pacienți dar și de personalul medical ne sprijină în conturarea unei **probleme centrale în sistemul de sănătate care reflectă faptul că o componentă importantă care nu este la acest moment suficient abordată la nivel de reformă a sistemului este cea legată de calitatea relației profesionale directe personal medical – pacient.**

În cadrul literaturii de specialitate este bine recunoscut efectul benefic pe care o relație profesională direct de bună calitate între personalul medical și pacient o are asupra duratei, calității și implicit succesului actului de tratament și vindecare. Studii precum “Characteristics of respondents and satisfaction with the health system in 21 European Union countries” (realizat în cadrul Studiului Mondial al Sănătății, 2003) și “Health systems performance assessment: debates, methods and empiricism” (realizat de Organizația Mondială a Sănătății, Geneva 2013) arată importanța relației personal medical –pacient, binom care trebuie să se bazeze pe o comunicare armonioasă, empatică, eficientă, bazată pe respectarea deplină a drepturilor pacientului la tratament specializat dar și la informație, respect pentru demnitate și grijă pentru nevoile lui emoționale. Fiecare persoană are o experiență unică privind propria patologie/boală, iar cea mai eficientă modalitate de tratament este una centrată pe pacient - pe motivațiile, valorile și nevoile acestuia.

Convingerile religioase, nivelul de educație, profilul psihologic și specificitatea individuală a experimentării bolii

sunt doar câteva aspecte care, tratate cu profesionalism și grijă (în sens de empatie, compasiune) în cadrul relației personal medical-pacient, pot îmbunătăți și eficientiza substanțial actul medical. Acest aspect devine cu atât mai evident pentru personalul medical secundar, asistenți medicali și moașe, care au o interacțiune mai îndelungată cu pacientul (și cu familia) pe perioada internării.

În acest context, **este resimțită profund nevoia unei acțiuni unitare coerentă și asumate atât de către organizațiile profesionale cât și de către instituțiile publice responsabile care să vizeze preponderent îmbunătățirea acestei relații dintre pacient și personalului medical secundar (asistenți medicali și moașe).**

O astfel de abordare integrată vine în sprijinul îndeplinirii angajamentelor internaționale privind îngrijirile de sănătate, dar și a liniilor directe naționale asumate în domeniul sănătății (Strategia Națională de Sănătate 2014-2020, Programul de Guvernare) care plasează pacientul în centrul sistemului de îngrijiri.

În condițiile în care piața serviciilor de îngrijiri la nivel european este o piață deschisă, competitivă, iar România pierde anual sume importante prin transferurile de plăți pentru tratamentul în străinătate al pacienților români, apreciem că o acțiune concertată pentru **redarea încrederii pacientului în sistemul românesc, în personalul medical și în capacitatea acestuia din urmă de a oferi un model de îngrijire bazată pe comunicare și empatie în raport cu nevoile și așteptărilor lui reprezintă o necesitate stringentă.**

Din punct de vedere al imaginii publice, cetățenii percep personalul medical ca având un comportament neconform cu standardele de calitate care definesc o relație benefică personal medical - pacient, ce prevede prioritatea interesului public, asigurarea egalității de tratament a cetățenilor în furnizarea serviciilor medicale, respectarea criteriilor profesionalismului, eficienței, politeții, integrității, emapției față de pacient. Acest aspect este **reflectat și la nivelul opiniilor unor oficiali ai autorității de stat reflectă problematica complexă a abordării insuficiente a calității umane a relației personal medical -pacient.**¹

Îmbunătățirea calității relației pacient-asistent medical/moașă este **necesară, astfel, pentru re poziționarea socială a profesiei, restabilirea încrederii conferite de societate, precum și asumarea obligațiilor interne**

¹ <http://www.ziare.com/eugen-orlando-teodorovici/ministrul-finantelor/teodorovici-a-gasit-problema-sistemului-de-sanatate-s-au-dat-bani-de-salarizare-si-echipamente-lipseste-calitatea-umana-1568798>

ce derivă din această încredere. Conform Organizației Mondiale a Sănătății, asistenței medicali și moașele sunt o resursă vitală a sistemelor de îngrijiri de sănătate, resursă care trebuie revitalizată în contextul noilor provocări care amenință sustenabilitatea sistemelor naționale de sănătate și ale cărei probleme trebuie tratate adecvat de guvernele naționale.

Pe plan internațional dar și la nivel național, organismele profesionale și autoritățile de reglementare sunt cele care elaborează diverse coduri și ghiduri orientative pe care le actualizează periodic și în care se pune accentul pe definirea unor asemenea standarde etice și profesionale minime necesare pentru a se asigura excelența în practica medicală, în noul context al unui act medical centrat pe pacient.

În domeniul asistenței medicale, coduri etice au fost publicate de aproape fiecare grup profesional recunoscut din întreaga lume. În general, scopul codurilor de etică și de conduită, care sunt încorporate în valorile unei profesii, este de a sublinia parametrii celor mai bune practici și de a asigura siguranța pacienților. În timp ce teoretic acest obiectiv poate părea clar, există multe provocări în jurul acestui efort, nu în ultimul rând datorită contextelor și evoluțiilor în continuă schimbare în domeniul sănătății, furnizării de servicii medicale, tehnologiei medicale și a diferitelor norme culturale și sociale.

După cum reiese din literatură, există multe provocări în găsirea unui echilibru între articularea valorilor etice ale unei profesii, asigurându-se totodată respectarea standardelor de reglementare, întrucât valorile și standardele trebuie să se încadreze în parametrii legali ai diferitelor jurisdicții. Trebuie menționat că niciun cod nu poate oferi reguli absolute și complete care sunt lipsite de conflict și ambiguitate. Întrucât codurile nu pot oferi directive concrete de acțiune și reflecție morală în toate situațiile, au apărut opinii conform cărora etica virtuților oferă o mai bună abordare a eticii pentru că pune accent pe caracterul persoanei, pe valori profesionale mai degrabă decât pe reguli, principii și legi.

Astfel, în plan internațional, există o serie de măsuri și inițiative ce vizează o schimbare de abordare la nivel general a reformelor privind practicile profesionale și de încurajare a adoptării de politici alternative la codurile de etică și conduită. Cei 5C ai lui Simone Roach (2002), inițiativa celor 6C din Marea Britanie, documentul de politică privind identificarea unor valori fundamentale ale profesiei de asistent medical din Irlanda definind cei 3C, precum și acțiuni regionale de valorizare a profesiei reprezintă demersuri comune ale

autorităților cu responsabilitate în materie (autoritatea statului în domeniul sănătății, organizația profesională, furnizori de îngrijiri medicali publici și privați, etc) care urmăresc o re poziționare a profesiei în urma unor eșecuri ale îngrijirii și se concentrează în principal pe dezvoltarea unei culturi a îngrijirilor, de înaltă calitate și orientate către obținerea de rezultate excelente pentru sănătatea și bunăstarea pacienților.

Asigurarea unui echilibru între siguranța pacientului, calitatea actului medical și resursele umane și financiare deseori precare implică o schimbare de paradigmă de la un sistem de sănătate axat pe eficiența economică la un sistem de sănătate centrat pe pacient. Dacă în vechea paradigmă predomina un discurs bazat pe măsurarea performanței domeniilor și indicatorilor, context care marginaliza perspectiva umană, morală pe care se bazează asistența medicală, în noua perspectivă centrată pe un sistem de sănătate personalizat, atent la nevoile individuale ale pacienților este nevoie mai mult ca oricând de dezvoltarea unor standarde, a unor seturi de valori profesionale și etice pentru asistenții medicali și moașe. Provocarea în noul context este de a elabora documente de politici publice care să pornească de la practica cotidiană a asistenților medicali și moașelor, de la experiența lor de zi cu zi de lucru cu pacienți de vârste, sexe, educație, religii, etnii, naționalități diferite.

În România, **Strategia Națională de Sănătate 2014-2020 „Sănătate pentru Prosperitate”**, aprobată prin H.G. 1028/2014, punctează faptul că reușita procesului de reformă a sistemului de sănătate *depide în mare măsură de succesul în promovarea unei culturi a colaborării, a urmăririi unui progres în starea de sănătate a populației, a utilizării cât mai eficiente a resurselor disponibile în sănătate și fixează drept valoare fundamentală a procesului de implementare centrarea pe pacient.*

Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003 cu modificările și completările ulterioare stipulează dreptul pacienților de a fi informați, de a li se comunica toate informațiile cu privire la starea lor de sănătate și la proceduri, tratamente într-o manieră respectuoasă, care să nu le lezeze demnitatea umană și care să fie adaptată nivelului său de înțelegere. De asemenea, pacientul are dreptul să fie parte activă în luarea unor decizii care îl vizează direct, în ceea ce privește informarea, precum și acceptarea/refuzul unor tratamente și sau procedure medicale și de îngrijire. Toate aceste aspecte presupun, implicit, achiziția unor abilități de comunicare și de cooperare din partea personalului medical și de îngrijire, capacitatea de a înțelege poziția, trăirile și raționamentele pacienților, de a acționa cu profesionalism.

În conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență nr. 144 din 28 octombrie 2008 privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România, cu modificările și completările ulterioare, asistenții medicali și moașele depun, la intrarea în profesie, un jurământ prin care se angajează la respectarea necondiționată a drepturilor pacienților și la exercitarea cu demnitate a propriei profesii. Acest jurământ, dincolo de semnificația lui simbolică, reprezintă un angajament asumat în raport cu o serie de valori etice și morale de bază ale profesiei, care, pentru a putea fi puse efectiv în practică, necesită, însă, un proces de acceptare reală și de internalizare.

Codul de etică și deontologie al asistentului medical generalist, moașei și asistentului medical din România, adoptat de către Adunarea generală națională a OAMGMAMR în data de 9 iulie 2009 conține o serie de norme de conduită profesională care se adresează practicienilor în domeniu. Scopurile acestor prevederi sunt direcționate, în principal, către impunerea unor repere etice și deontologice care să asigure respectarea obligațiilor profesionale, apărarea demnității și prestigiului profesiei, promovarea importanței societale a acesteia, precum și apărarea drepturilor pacientului.

Prin întregul său conținut, Codul normează comportamentele profesionale dezirabile din perspectivă etică și deontologică, fără a contura, însă, un set de valori specifice, la care profesioniștii domeniului să se raporteze ca la un „brand profesional” propriu, care să le ghideze activitatea.

În România OAMGMAMR, organizație neguvernamentală de interes public, reprezentând un număr de 130 000 profesioniști, asistenți medicali și moașe activând în unități sanitare (medicale) publice și private de pe întreg teritoriul țării, și-a asumat inițiativa inovativă de a elabora și a oferi spre consultare o politică publică alternativă de valorizare a profesiilor de asistent medical și moașă, respectiv, de indentificare a unor valori fundamentale printr-un proces participativ, având ca scop creșterea calității actului medical privind dintr-o perspectivă complexă, integrată, entrată pe pacient.

OAMGMAMR consideră că adresând problematica valorilor etice și profesionale va contribui la promovarea unei reforme sustenabile în domeniul îngrijirilor medicale, va promova o mai bună cunoștere și înțelegere a specificului profesiei de asistent medical și moașă în România, va clarifica și aduce soluții fezabile problemelor

etice la care sunt supuși membrii corpului profesional în contextul economic și social influențând reforma sănătății din România.

Organizația a realizat un proiect amplu, cu finanțare europeană, care a cuprins și realizarea unui studiu complex, calitativ și cantitativ, privind valorile etice și profesionale. Studiul a oferit informații valoroase cu privire la problema identificată. Cercetarea cantitativă a fost realizată pe un **eșantion de 804 asistenți medicali și moașe, selectați din toate cele șapte regiuni de dezvoltare, pe baza autoadministrării unui chestionar de opinie**. Rezultatul chestionarului a indicat faptul că profesioniștii din sistem au percepția unei relații de tip pasiv, cu toate că dezideratul la nivel declarativ al celor implicați în actul medical este altul. Este un semn că ceea ce formal există (în documente precum Strategia Națională pentru Sănătate 2014 - 2020, de exemplu) încă nu este transpus în practici de colaborare active și eficiente. Este, de asemenea, și o dovadă a unei conștiințe profesionale, în sensul că o mare parte din cadrele medicale chestionate sesizează această lacună. În strânsă corelație cu întrebarea precedentă, răspunsurile la întrebarea legată de tipul de sistem de asistență medicală din România (axat pe boală sau pe nevoile pacientului) confirmă rezultatele prezentate anterior: *69% dintre respondenți consideră că avem un sistem centrat pe boală*, și doar 31% consideră că sunt semne ale unui sistem în care nu doar „boala” pacientului este preocuparea celor din sistem ci „nevoile pacientului”, în sens mai generos (graficul nr. 2).

Este vorba de nevoia unei schimbări de paradigmă în care pentru a trata boala trebuie să ai în vedere persoana cu nevoile lui emoționale, cu drepturile lui la informare, la confidențialitate, la un tratament nediscriminatoriu, la dialog și consultare în elaborarea planului medical etc. Cumulate, rezultatele acestor 2 întrebări demonstrează nevoia unei schimbări de mentalitate și de atitudine ale celor din sistem, care percep existența problemei.

Aspectelor menționate anterior i se adaugă, cu o importanță similară, **necesitatea de identificare și de internalizare, participativă a valorilor fundamentale a profesiilor de asistent medical și moașă în concordanță cu evoluția relațiilor socio-profesionale în contextul actual al furnizării îngrijirilor de sănătate centrate pe pacient**,

De menționat este însă și faptul că o acțiune de politică publică autoregulatorie, cu asumare pe scară largă, pentru a se putea adresa cu succes aspectelor menționate ar trebui să aibe ca premise:

	- obținerea de rezultate într-un termen rezonabil, cu asumarea obligației de depunere a unor eforturi corelate cu actuala capacitate de susținere și de diseminare pe scară largă de stakeholderii cu responsabilități în domeniul furnizării îngrijirilor de sănătate; - orientarea către beneficiar, cu încadrarea inclusiv în limitările impuse de actualul context economico-social.
Denumirea politicii publice	Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă
Scop	Creșterea calității serviciilor de îngrijirilor de sănătate prin identificarea și promovarea unui set de valori fundamentale ale practicii profesiilor de asistent medical și moașă.
Obiectiv general/obiective specifice	Obiectivul general vizează îmbunătățirea relației personal medical-pacient, dintr-o perspectivă care urmărește acordarea de îngrijiri medicale centrate pe pacient, empatică și adaptate nevoile celui din urmă. Obiectivele specifice sunt: OS1. restabilirea încrederii cetățeanului în personalul medical și în furnizarea de îngrijiri printr-o abordare centrată pe nevoile primului; OS2. revalorizarea profesiei medicale prin re poziționarea personalului medical din punct de vedere al importanței în societatea civilă; Direcțiile majore de acțiune propuse în vederea atingerii scopului declarat sunt: 1. identificarea practicilor existente în planul internațional și european privind relația personal medical-cetățean; 2. analiza percepțiilor din sistemul de sănătate și specific în rândul profesioniștilor medicali (asistent medical și moașă); 3. valorizarea practicii profesionale a asistentului medical și moașei prin indentificarea unui set de valori fundamentale în practica asistentului medical și moașă printr-un proces de consultare participativ, internalizat; 4. identificarea de mecanisme de promovare și diseminare către beneficiari, implementare și monitorizare a implementării liniilor de politică publică alternativă dezvoltate.

Beneficiari	Beneficiari direcți: asistenții medicali și moașele, personalul medical, unitățile sanitare publice și private, Ministerul Sănătății în calitate de instituție direct responsabilă cu politica de sănătate; Beneficiari indirecți: cetățenii, ca beneficiari ai serviciilor publice, instituțiile și autoritățile cu responsabilități în furnizarea de îngrijiri medicale de calitate, societatea civilă, organizațiile sindicale și patronale.			
Variante de soluționare	Având în vedere că documentul se află în etapa de propunere de politică publică, grupul de lucru nu a avut la dispoziție date și instrumente necesare pentru a estima impactul bugetar pentru fiecare dintre cele 3 variante propuse. Dintre variantele identificate, o atenție deosebită a fost acordată variantei recomandate spre implementare. Aceasta a fost analizată și prezentată într-un mod mai detaliat, comparativ cu celelalte variante (prezentare, justificare selecție dintre celelalte variante). Pentru varianta recomandată, au fost expuse principalele avantaje, comparativ cu celelalte variante propuse, precum și motivele considerate în cadrul de grupului de lucru ca fiind suficient de întemeiate pentru recomandarea variantei.			
	Varianta 1 a). Status quo – Prima opțiune este cea referitoare la păstrarea situației actuale. Situația actuală se caracterizează prin existența Ordonanței de urgență nr. 144 din 28 octombrie 2008 privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului	Impact economic și social Din punct de vedere al resurselor bugetare, non acțiunea poate fi generatoare de costuri suplimentare pentru autoritatea de stat și pentru imaginea sistemului în general, respectiv plecarea	Buget estimat Buget proiect POLMED, la care se adaugă, alocarea de resurse suplimentare pentru cheltuieli	Impact asupra grupurilor-țintă a) Dimensiunea populației vizate: <i>populația vizată este întreaga populație a țării</i>, la nivel teoretic, întrucât orice membru al populației poate

	Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România, cu modificările și completările ulterioare. Conform acestui act normativ asistenții medicali și moașele depun, la intrarea în profesie, un jurământ prin care se angajează la respectarea necondiționată a drepturilor pacienților și la exercitarea cu demnitate a propriei profesii. Acest jurământ, dincolo de semnificația lui simbolică, reprezintă un angajament asumat în raport cu o serie de valori etice și morale de bază ale profesiei, care, pentru a putea fi puse efectiv în practică, necesită, însă, un proces de acceptare reală și de internalizare. Un alt document important pentru status quo este Codul de etică și deontologie al asistentului medical generalist, moașei și asistentului medical din România, adoptat de către Adunarea generală națională a OAMGMAMR în data de 9 iulie 2009. Acest document conține o serie de	pacienților pentru tratament în străinătate în detrimentul sistemului de sănătate românesc cu costuri relativ mai mari decât cele din sistemul românesc. Din punct de vedere al resurselor bugetare, implementarea prezentei variante presupune creșterea alocării de resurse publice pentru activități de rambursare cheltuieli tratament în străinătate. Pentru finanțarea activităților pe termen mediu și lung, cheltuielile vor fi suportate din bugetul autorităților și instituțiilor publice direct implicate (și care	estimate cu desfășurarea activităților specifice de către personalul propriu al autorităților și instituțiilor publice direct implicate în activitățile legate de feedbackul pacientului, de rambursare a costurilor de tratament.	accesa servicii de sănătate/îngrijire în domeniul sănătății. b) <i>Acceptabilitatea este una scăzută</i>, întrucât, pe de o parte, beneficiarii direcți și indirecti ai serviciilor de îngrijiri medicale (pacienți și/sau membri de familie ai acestora) nu cunosc, în general, care sunt valorile care ghidează actul profesional al asistenților medicali/moașelor, în România, iar percepția lor cu privire la membrii acestui corp profesional este, adesea, modelată
--	--	---	---	--

	norme de conduită profesională care se adresează practicienilor în domeniu, și ele afirmate la nivel foarte general. Textul rămîne totuși la un nivel mare de generalitate, afirmînd câteva elemente valorice cu caracter general și fără o largă consultare pe marginea propunerilor de valori etice asumate. În situația non-acțiunii guvernamentale în vederea adresării aspectelor menționate, problemele de elaborare cadru de politică și practică instituțională conforme cu așteptările beneficiarilor de servicii publice, respectiv cu bunele practici la nivel european și/sau internațional, precum și consecințele lor actuale, se vor acumula și riscă să fie integrate cu titlu permanent în cultura organizațională/administrativă, o ameliorare sau soluționare ulterioară devenind cu mult mai dificilă. Din perspectiva raportării la obiectivele generale și specifice asumate, aceste aspecte au consecințe negative directe asupra calității serviciilor medicale cu	finanțează în prezent desfășurarea activităților specifice). <i>Efectele sociale/în domeniul sănătății populației sunt punctuale vor fi disparat pozitive</i> întrucât, în absența unor repere axiologice unitare, la care membrii corpului profesional al asistenților medicali/moașelor să adere, comportamentul lor profesional este ghidat, în multe contexte profesionale, de nevoia de a nu încălca prevederile legale și normele profesionale în vigoare.	de către mass-media, care reflectă, de cele mai multe ori, doar situațiile negative.
--	---	---	---

	impact în creșterea accesării tratamentelor în străinătate, cu costuri suplimentare pentru deplasarea celui ce urmează să beneficieze de servicii medicale, etc. De asemenea, apar consecințe de imagine, persistând o perspectivă negativă asupra sistemului și profesionistului din sistemul de sănătate.			
	Varianta 2/ Status quo modificat 1 A doua opțiune posibilă are în centrul ei propunerea elaborarea unui document de poziție cuprinzând setul de valori identificate prin procesul participativ. Varianta se înscrie în categoria politicilor auto-regulatorii pentru abordarea problemelor etice specifice profesiei de asistent medical și moașă din România. Această inițiativă va deschide calea către modificarea actualului cadru legal și autoreglementare profesională în direcția reformei sistemului de îngrijiri medicale centrat pe pacient.	Impact economic și social Din punct de vedere al resurselor bugetare, implementarea prezentei variante presupune pe termen scurt creșterea alocării de resurse pentru activități de analiză, organizare de instruiți specializate, informare și diseminare în vederea diseminării pe scară largă a valorilor. Pe termen mediu și	Buget estimat Pentru finanțarea activităților pe termen scurt se intenționează utilizarea cu prioritate a resurselor aprobate prin proiectul "Servicii medicale	Impact asupra grupurilor-țintă a) <i>Dimensiunea populației vizate:</i> populația vizată este întreaga populație a țării, care, fie direct (ca pacienți), fie indirect (ca membri de familie ai unui pacient) va putea beneficia de servicii medicale de îngrijire îmbunătățite

	Pentru România, abordarea este inovativă, întrucât la acest moment codul etic în vigoare pentru profesia de asistent medical și moașa acționează mai mult ca normă prescriptivă de cenzură asupra profesionistului și nu ca valori aspiraționale care să-i ghideze practica. Practic, implementarea acestei variante de soluționare ar presupune: - o analiză a practicilor internaționale în domeniu; - o identificare a valorilor fundamentale prin proces participativ; - integrate a valorilor fundamentale într-un document de poziție care cuprinde și responsabilități concrete în implementare pentru stakeholderi astfel încât să se obțină o promovare și diseminare extinse (document de poziție); - un angajament larg de parteneriat pentru diseminare și promovare a seturilor de valori (declarație de angajament);	lung, diminuarea alocării de resurse publice pentru activități de rambursare costuri tratament, de consiliere, informare, coordonare metodologică și acordare de asistență pentru deplasare în străinătate (punctul național de contact al CNAS). Social Din punct de vedere al impactului social, se estimează că varianta prezentată, în situația implementării, va crea premisele pentru creșterea calității serviciului public, precum și diminuarea într-o măsură relevantă a birocrăției	îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă- POLMED” (se va trece buget proiect). La acestea se adaugă cheltuielile ce vor fi suportate din bugetul organizațiilor, autorităților și instituțiilor publice direct implicate (și care finanțează în prezent desfășurarea	calitativ, odată cu asumarea și internalizarea valorilor profesionale propuse de documentul de poziție. De asemenea, asumarea conștientă a unui set de valori profesionale relevante și transpunerea lor în comportamente profesionale ghidate valoric vor contribui la creșterea nivelului de accesare a serviciilor de sănătate de către categorii de pacienți vulnerabili
--	---	--	--	---

	Documentul de poziție privind valorile și problemele etice specifice profesiei de asistent medical și moașă din România va avea rolul de a afirma și susține valorile esențiale ale profesiei, pentru a identifica reperele etice care să ghideze practica profesională. Acest document de poziție va servi ca reper și măsură pentru deciziile individuale, manageriale și de politică publică vizând activitatea profesională a asistenților medicali și moașelor din România. Realizarea documentului de poziție are la bază înțelegerea comună a importanței existenței și afirmării acestui set de valori profesionale pentru toate categoriile de factori interesați – asistenți medicali și moașe, medici, pacienți și public larg în general. Valorile identificate și afirmate în cadrul documentului de poziție vor genera un efect pozitiv în comportamentul și practica profesională, în modalitățile concrete de lucru în cooperare cu toți factorii	și a faptelor de corupție din sistemul de sănătate. De asemenea, implementarea propunerii prezentate va contribui într-o mai mare măsură la crearea unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și personalul medical, pe de o parte, și între cetățeni și autoritățile administrației publice, pe de altă parte, precum și la menținerea prestigiului profesioniștilor medicali, instituțiilor, autorităților, organizațiilor patronale și sindicale în domeniul sănătății. În domeniul sănătății populației,	activităților specifice).	sau cu risc ridicat de excludere. b) <i>Acceptabilitatea va fi una ridicată</i>, având în vedere că, pe de o parte vizează valori profesionale care, odată promovate și internalizate, pot conduce la creșterea semnificativă a calității interacțiunii pacient – asistent medical/moașă (nivel ridicat de acceptabilitate din partea potențialilor pacienți), iar, pe de altă parte, presupune și un grad ridicat de acceptabilitate din partea asistenților medicali/moașelor,
--	--	---	----------------------------------	--

	interesați de reformă în sectorul îngrijirilor medicale. Aceste valori vor pune bazele unei noi culturi organizaționale, bazate pe respect pentru profesionalism, valorizând comunicarea și cooperarea între toți participanții la funcționarea sistemului de îngrijiri medicale, punând în centrul sistemului grija pentru pacient și nevoile lui. Declarația de angajament integrează înțelegerea comună a importanței setului de valori etice de către Ordinul Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România (OMGMAMR) și Ministerul Sănătății și va fi deschisă spre adeziune și altor actori instituționali din sistem care vor să își exprime angajamentul față de promovarea valorilor practicii profesionale. Această variantă are în vedere și experiența și bunele practici internaționale și care plecând de la rapoarte care consată eșec al sistemului în a oferi îngrijiri de calitate	pacienții/cetățenii vor devini parteneri în luarea deciziilor cu efect asupra lor, primind informațiile necesare și având oportunitatea de a-și exercita controlul – în măsura dorită – asupra deciziilor de îngrijiri medicale care îi afectează direct, înlocuind modelul existent cu unul de „parteneriat pentru sănătate”, ceea ce poate contribui la grăbirea procesului de vindecare/ameliorare a stării de sănătate.		dat fiind faptul că demersul a fost unul care a plecat de la aspecte identificate chiar de către reprezentanții acestui corp profesional.
--	--	--	--	--

	empatice, centrate pe pacient, au dezvoltat politici publice de asumare a unor valori fundamentale pentru practica asistentului medical. Experiența internațională demonstrează impactul pozitiv al acestor practici (a se vedea UK, document de pozitie 2012, document de poziție 2016). Din punct de vedere al eficienței (văzută ca raport între rezultatele obținute și eforturile depuse în vederea obținerii respectivelor rezultate) și al eficacității (văzută ca raport între rezultatele estimate și cele efectiv obținute), varianta descrisă: - este în măsură a conduce la atingerea scopului propunerii de politică publică și a obiectivelor generale și specifice, o îmbunătățire a relației personal medical-pacient fiind susceptibilă a genera la persoanele direct vizate un nivel mai dezvoltat de asumare și responsabilizare, reflectate inclusiv într-un caracter mai			
--	---	--	--	--

	proactiv al abordării acestora în exercitarea practicii profesionale; - corespunde obiectivelor și direcțiilor de acțiune asumate prin documente de planificare strategică relevante, facilitează punerea în practică a bunelor practici externe în materie, integrează într-o măsură relevantă opiniile exprimate de autoritățile de stat, societatea civilă și partenerii de dialog social. - permite re poziționarea profesioniștilor în cadrul sistemului social, prin creșterea încrederii cetățeanului în profesionist și actul medical și răspunde astfel proactiv la nemulțumirea exprimată de beneficiarii sistemului de sănătate - implică o serie de costuri asociate internalizării noului sistem, costurile nediferind substanțial de cele actuale pentru promovarea de direcții de acțiune, strategii și norme; de asemenea, nu implică alocarea de resurse financiare și			
--	--	--	--	--

	umane suplimentare față de cele necesar a fi prevăzute în prezent în bugetele și normativele de personal ale organizațiilor, autorităților și instituțiilor publice. Această opțiune presupune stabilirea unui parteneriat între OAMGMAMR, Ministerul Sănătății, precum și sprijin din partea altor autorități și organizații în materie ceea ce permite o asumare pe scară largă pentru diseminarea setului de valori profesionale.			
	Varianta 3/Status quo modificat 2 A doua opțiune posibilă pentru a îmbunătăți relația pacient-asistent medical/moașă și a susține o reformă profundă, de conținut a sistemului de îngrijiri medicale centrate pe pacient poate să fie prin întărirea componentei de educație nonformală (formare profesională) prin introducerea unor module de formare centrate pe prezentarea setului de valori fundamentale în strânsă corelare cu accentuarea importanței Codurilor etice și de	Impact economic și social Economic Din punct de vedere al resurselor bugetare, implementarea prezentei variante presupune creșterea alocării de resurse publice pentru activități de analiză, reglementare, planificare și/sau	Buget estimat Buget proiect Buget aferent punerii în aplicare a elaborării modulelor de formare, costuri formare, costuri revizuire Cod de etică,	Impact asupra grupurilor-țintă a) <i>Dimensiunea populației vizate:</i> se referă în principal la cei 160 000 de profesioniști asistenți medicali și moașe din România; b) <i>Acceptabilitatea</i> va fi medie. Cetățenii vor fi

	deontologie, facilitând astfel mai buna cunoaștere din partea profesioniștilor (cu vechime sau proaspăt intrați în câmpul profesional) a documentelor legale și de autoreglementare profesională în vigoare. Această opțiune presupune totodată revizuirea normelor legate de comportamentul personalului medical, printr-o abordare profundă, de tip prescriptiv imperativ prin modificarea codului de etică și conduită. Aceasta variantă ar presupune: - analiza practicilor internaționale și identificarea unor bune practici în domeniu; - o unificare/codificare a practicilor în domeniu referitoare la setul de valori prin revizuirea codului etic și de deontologie profesională - adaptarea tuturor activităților destinate atingerii celorlalte obiective specifice la particularitățile noului sistem	organizare de instruiți specializate, informare și consultare. Pentru finanțarea activităților pe termen mediu și lung, cheltuielile vor fi suportate din bugetul autorităților și instituțiilor publice direct implicate (și care finanțează în prezent desfășurarea activităților specifice). Social Din punct de vedere al impactului social, se estimează că varianta prezentată, în situația implementării, va conduce la o creștere limitată a calității serviciului public, luând în considerare reticența personalului	costuri legate de funcționarea organismelor pentru monitorizarea măsurilor prescriptive prin comisie de etică și deontologie	expuși indirect la rezultatele acestui tip de intervenție. Profesioniștii din domeniu vor accepta cu reticență abordări și propuneri privind valori etice aduse și dezvoltate de experți. Un alt aspect important îl reprezintă dificultatea realizării cu succes a unei sistem de coordonare interinstituțional multiplu (asociații profesionale, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației).
--	--	---	---	--

	(inclusiv din perspectiva creșterii nivelului de responsabilitate și răspundere instituțională și individuală în îndeplinirea obligațiilor proprii). Expunerea personalului medical, în diverse contexte de pregătire și la cursuri de comunicare, de management al stresului, de inteligență emoțională poate sprijini îmbunătățirea relației personal medical-pacient. Varianta descrisă este de natură a produce efecte limitate în condițiile unei abordări de cele mai multe ori conjuncturale și a unei fluctuații crescute a personalului medical secundar. Caracterul izolat al acestor inițiative nu are cum să impacterizeze la scară de sistem o schimbare pozitivă sustenabilă efecte izolate întrucât în țară au fost întreprinse o serie de măsuri care să îmbunătățească calitatea și profesionalismul în relaționarea directă a cadrelor medicale cu pacientul și mai larg cu familia.	medical față de caracterul prescriptiv al normei, precum și considerând experiențele internaționale în materie. Acest aspect este evidențiat în plan internațional, în state precum Irlanda sau Marea Britanie, unde deși există coduri etice centrate pe noțiuni de valori și principii, nu au reprezentat un răspuns suficient pentru profesionist sau cetățean, în aceste state, au existat numeroase rapoarte ale autorității de stat care au indentificat un eșec al îngrijirii, invocând calitatea umană deficitară a profesionistului, lipsa		
--	---	--	--	--

		de îngrijii compasionale. Programele de formare sunt utile, dar în domeniul vizat este important ca premurgător implementării programelor de formare să existe o amplă dezbateră profesională centrată pe identificarea de valori etice genuine, identificate pornind de la practica și experiența profesioniștilor, de la feed-back-ul primit de la pacienți.		
Varianta de soluționare recomandată	Pornind de la principalele elemente de impact identificate și analizate, recomandăm varianta 2 (status-quo modificat 1 prin adoptarea documentului de poziție). Modificarea status-quo-ului, prin adoptarea unui document de poziție cu privire la valorile profesionale ale profesiilor de asistent medical și de moașă vor permite creșterea acceptabilității sociale a actului de îngrijire în sistemul medical, cu efecte benefice asupra stării de sănătate a populației și asupra adresabilității actului de îngrijire, comparativ cu celelalte două opțiuni. Acest lucru se întemeiază, în principal, pe faptul că valorile profesionale, ca principii care ghidează activitatea profesională a			

asistenților medicali și moașelor, nu trebuie impuse din afara corpului profesional, ci au fost dezvoltate organic, pornind de la problemele identificate de reprezentanți ai corpului profesional, în cadrul dezbaterilor și consultărilor organizate. Documentul de poziție are rolul de a contura mai bine valorile care stau la baza identității profesionale, de a informa factorii de decizie și publicul larg cu privire la specificul și dezideratele asistenților medicali și moașelor.

Documentul de politică publică scoate în evidență valori și comportamente pe care asistenții medicali și moașele din România le-au identificat ca fiind esențiale pentru practica profesională și implicit pentru reforma sistemului de îngrijiri medicale.

Acest document a fost realizat în mod participativ, prin organizarea unui amplu proces de consultare de jos în sus în care au fost implicați profesioniști din domeniu, membri ai OAMGMAMR, care au înțeles importanța pe termen scurt, mediu și lung a acestui efort de echipă de identificare și prioritizare argumentată a unui set de valori profesionale care să le ghideze ca un fir roșu activitatea profesională. În urma acestui efort larg de cercetare și consultare cu profesioniștii din domeniu au fost identificate trei valori etice principale care trebuie să stea în centrul reformei - **Profesionalism, Cooperare și Empatie. Aceste valori au fost definite participativ astfel:**

1. Profesionalism înseamnă deținerea și exercitarea cunoștințelor și competențelor necesare realizării unui act de îngrijire de înaltă calitate, cu respectarea principiilor eticii și deontologiei profesionale.

Profesionalismul reprezintă elementul valoric esențial în exercitarea profesiilor de asistent medical și de moașă. Actul de îngrijire furnizat de către practicienii celor două profesii nu poate fi unul care să își atingă scopul esențial – acela de a contribui major la asigurarea sănătății pacienților - dacă nu se întemeiază pe cunoștințe profesionale temeinice, dobândite pe parcursul întregii vieți profesionale.

Procesul de îngrijire a pacienților trebuie să se bazeze pe standarde profesionale, pe responsabilitate, pe un înalt nivel de calificare, pe o permanentă preocupare pentru actualizarea cunoștințelor profesionale, pentru respectarea principiilor etice, pentru exercitarea în mod autonom a

propriei profesii, pentru o gândire analitică și critică, pentru educația pacienților. Cunoștințele profesionale, consolidate prin experiența profesională acumulată în timp, fac să crească valoarea actului de îngrijire, prin realizarea acestuia într-un mod care să-i aducă pacientului cât mai multe beneficii. Profesionalismul este cel care oferă încredere și siguranță pacientului în personalul care îl îngrijește.

Profesionalismul presupune, de asemenea, ca asistenții medicali și moașele să fie capabili să acorde îngrijiri de calitate, adaptate tuturor nevoilor de sănătate ale membrilor societății, indiferent de vârstă, poziție socială, gen, orientare politică, religioasă sau sexuală, grad de invaliditate sau alte criterii de diferențiere. Doar astfel pot contribui la creșterea nivelului de sănătate a populației, la promovarea și adoptarea un stil sănătos de viață.

Comportamentele profesionale identificate, prin care profesionalismul poate fi pus în practică constau în:

- a-ți însuși temeinic cunoștințe teoretice și practice și a le aplica prompt și corect în actul de îngrijire a fiecărui pacient;
- a fi în permanență preocupat(ă) de perfecționarea profesională;
- a evalua atent nevoile de îngrijire ale fiecărui pacient și a lua cele mai adecvate decizii cu privire la satisfacerea acestora;
- a estima cât mai corect riscurile și beneficiile actului de îngrijire;
- a folosi rezultatele progresului și ale cercetării în domeniul îngrijirilor de sănătate;
- a-ți asuma responsabilitatea pentru asistența acordată fiecărui caz, în vederea obținerii de beneficii maxime cu pierderi minime;
- a derula actul profesional cu onestitate, integritate și incoruptibilitate;
- a respecta drepturile și demnitatea umană a fiecărui pacient, indiferent de vârstă, categorie socială, de gen, orientare politică, religioasă sau sexuală, grad de invaliditate sau alte criterii de diferențiere;

- a exercita fiecare act de îngrijire cu preocupare față de resursele avute la dispoziție, astfel încât să nu fie puse în pericol șansele generațiilor viitoare de a beneficia de îngrijiri medicale de calitate.

2. Cooperarea presupune stabilirea unor relații cu toate persoanele implicate – membri ai echipei medicale, pacienți, familiile acestora – bazate pe o comunicare reală și deschisă, astfel încât actul de îngrijire să include perspectivele tuturor celor implicați.

Cooperarea permite schimbul de informații, cunoaștere și sprijin reciproc, conducând la dezvoltarea relației asistent medical/moașă – pacient - familie, cu rezultate benefice în acordarea îngrijirilor medicale, care pot deveni, astfel, individualizate, complete și continue. În această relație de cooperare, feedback-ul primit de la pacienți și de la familiile acestora este foarte important, întrucât poate contribui la perfecționarea actului profesional.

Cooperarea implică, de asemenea, îmbunătățirea muncii în echipa medicală, creșterea nivelului de coeziune din cadrul acesteia, fapt ce se poate reflecta în calitatea îngrijirilor acordate, în modul în care sunt acestea percepute de către pacienți și familiile acestora. Astfel, cooperarea este cea care poate contribui la creșterea sentimentului de apartenență la o comunitate profesională respectată și respectabilă și a încrederii în propriile capacități profesionale.

Comportamentele profesionale identificate, prin care cooperarea poate fi pusă în practică constau în:

- a asculta în mod activ și a înțelege perspectiva pacientului și/sau a membrilor de familie ai acestuia;
- a transmite pacientului și/sau membrilor de familie ai acestuia toate informațiile cu privire la actul de îngrijire, într-o manieră clară și pe înțelesul acestora;
- a solicita sprijin din partea pacientului și/sau a membrilor de familie, prin explicarea importanței implicării lor în actul de îngrijire;
- a solicita un feedback din partea pacientului și/sau a membrilor de familie și a-l lua în calcul pentru corectarea eventualelor comportamente profesionale mai puțin eficiente;

- a dezvolta relații de respect și de sprijin reciproc cu ceilalți colegi, asistenți medicali/moașe, prin încurajarea schimbului de informații și de experiență;
- a încuraja și a te implica în formarea unor echipe medicale coezive, bazate pe respect profesional reciproc și pe recunoașterea importanței muncii fiecăruia dintre membri, fără anularea principiului autonomiei profesionale.

3. Empatia în actul medical este abilitatea de a înțelege, simți și împărtăși sentimentele celuilalt (pacient, membru de familie). Se referă la capacitatea cognitive, emoțională și comportamentală de a te pune în situația pacientului (sau rudelor), a înțelege problemele și sterile din perspectiva acestora și a comunica adecvat acest lucru cu aceștia.

Empatia este o valoare profesională esențială în profesia de asistent medical/moașă, definită implicit și explicit prin **grija** față de pacient. A avea grijă de celălalt implică o serie de paternuri sociale de înțelegere și comportament verbal și nonverbal care se deprind prin intermediul proceselor complexe de socializare, procese strâns legate de factori precum cultură, gen, educație, putere etc.

Empatia reprezintă abilitatea de a identifica punctul de vedere al altor persoane (pacienți, membri de familie, membri ai echipei medicale) și de accepta „adevărul” lor, chiar dacă nu coincide cu cel propriu, abilitatea de a nu-i judeca pe ceilalți, de a-i accepta necondiționat, precum și capacitatea de a identifica corect emoțiile altor persoane și de a le reflecta în relațiile stabilite cu acestea.

Empatia include elemente de compasiune și simpatie și înseamnă recunoașterea și validarea fricilor, anxietăților, durerilor, îngrijorărilor pacienților și/sau a membrilor de familie ai acestora, fiind o modalitate de implicare pro-activă în actul medical (**ești alături de** pacient, nu doar ai sentimente față de acesta).

Empatia înseamnă simultan conexiune și înțelegere, fiind astfel un proces-cheie pentru îmbunătățirea experienței pacientului/familiei dar și a actului medical în sine.

Comportamentele profesionale identificate prin care empatia poate să fie pusă în practică sunt:

- a arăta compasiune și înțelegere față de pacienți și familiile acestora;

	• a reacționa adecvat în raport cu reacțiile și stările emoționale ale pacientului și ale familiei acestuia; • a demonstra respect față de pacienți și familiile acestora; • a demonstra autocontrol, a reacționa calm în relația cu pacienți și familiile acestora; • a oferi un suport emoțional eficient și personalizat pacienților și rudelor; • a nu judeca, a avea capacitatea de a îți depăși propriile stereotipuri și prejudecăți față de ceilalți (pacienți și rude de altă vârstă, naționalitate, nivel de educație, etnie, religie etc) Documentul de poziție va cuprinde definirea celor trei valori identificate în procesul de consultare, va exemplifica comportamente în practică în susținerea valorilor și va exemplifica acțiuni concrete din partea stakeholderilor pentru promovarea și diseminarea pe scară largă a setului de valori. De asemenea, o declarație de angajament de susținere a setului de valori va fi asumată în cadrul unei mese rotunde cu participarea reprezentanților autorității de stat, societății civile, unităților sanitare publice și private etc.
Procesul de consultare	Procesul consultativ a cuprins mai multe etape: a fost realizată (a) o cercetare de tip cantitativ, la nivel național, privind valorile profesionale (anchetă pe bază de chestionar pentru identificarea principalelor orientări și opțiuni ce țin de valorile profesiei, respectiv a gradelor de dezvoltare a inteligenței emoționale, în rândurile furnizorilor naționali de servicii medicale și ale asistenților medicali și moașelor, derulată pe un eșantion reprezentativ, format din 804 asistenți medicali și moașe); (b) o cercetare de tip calitativ, la nivel național, derulată cu Rezultatul consultării: În urma etapei de consultare, baza de fundamentare a propunerii a fost îmbunătățită. Urmare a îmbunătățirii bazei de fundamentare, precum și a rezultatului consultărilor directe, obiectivele și variantele de soluționare propuse au fost redefinite astfel încât să se asigure un răspuns cât mai relevant problemelor care au condus la necesitatea inițierii politicii publice. De asemenea, rezultatul consultărilor directe a permis și realizarea unei evaluări mai realiste a fezabilității propunerilor înaintate cu titlu de variante de soluționare, respectiv de variantă recomandată.

ajutorul a 8 focus-grupuri, în fiecare dintre cele 8 regiuni de dezvoltare ale țării, la care au participat, în total, 200 de asistenți medicali și moașe (*Analiza calitativa a orientărilor și opțiunilor cu privire la valorile profesionale ale asistenților medicali și moaselor prin tehnica focus grup*).

Pe baza acestor rezultate a fost realizată o „Diagnoză a opțiunilor cu privire la valori profesionale ale asistenților medicali și moaselor și specificarea nevoilor de intervenție prin politici publice și training”. Au fost, de asemenea, organizate 3 sesiuni de instruire (și implicit consultare) a unui număr de 45 de persoane din rândul reprezentanților OAMGMAMR din toate regiunile de dezvoltare cu privire la politicile publice; (d) au fost identificați experți din cadrul organizației care au elaborat în echipă un material de sinteză reflectând opiniile exprimate de colegii lor pe parcursul procesului consultativ.

Astfel, în cadrul acestui proces consultativ au fost direct implicați peste 1000 de membri ai organizației,

reprezentând toate filialele OAMGMAMR și toate tipurile de domenii de activitate ale asistenților medicali și moașelor din România. În cadrul procesului amplu de consultare realizat la nivel național au fost identificate ca valori esențiale pentru profesia de asistent medical și moașă din România:

profesionalismul, cooperarea și empatia.

Masa rotundă prevăzută în cadrul proiectului a urmărit consultarea stakeholderilor instituționali cu privire proiectul de politică publică.

Organizații/instituții consultate:

a) autorități și instituții publice

Ministerul Sănătății
Ministerul Educației
Parlamentul României

• reprezentanți ai societății civile:

• Sindicatul Sanitas
Patronatul Furnizorilor Privati de Servicii Medicale (PALMED)
Asociatii ai furnizori privați de dispozitive medicale si de ingrijiri la domiciliu

	De asemenea, propunerea de politică publică a fost postată pentru largă consultare de către cei interesați în conformitate cu prevederile legislației privind asigurarea transparenței decizionale pe site-ul organizației inițiatoare.	
Măsurile post-adoptare	Varianta recomandată implică adoptarea unui document de poziție care să conțină setul de valori fundamentale ale practicii profesionale din partea actorilor instituționali cu responsabilități în domeniu: MS și OAMGMAMR. Documentul va cuprinde acțiuni viitoare specifice care să asigure promovarea, diseminarea pe scară largă, internalizarea și asumarea setului de valori.	